

De slagkracht van plattelandsontwikkeling via projectrealisaties.

Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling.
Europa investeert in zijn platteland.

Voorwoord

Dankzij de inzet van Europese, Vlaamse en provinciale middelen wordt er fors geïnvesteerd in de Limburgse plattelandsontwikkeling. Het Europese en Vlaamse kader laat de provincie toe via de gebiedsgerichte aanpak van Leader deze middelen zinvol in te zetten. Bij het begin van het programma voor plattelandsontwikkeling in 2007 zijn er onder impuls en coördinatie van de provincie twee Plaatselijke Groepen opgericht, namelijk Haspengouw en Kempen-Maasland.

Leader is een deel van het Europees plattelandsbeleid maar is daarnaast meer dan ooit uitgegroeid tot een unieke methodiek. De samenwerking tussen de publieke sector en tal van plattelandsactoren staat daarbij garant voor een integrale aanpak om het Limburgse platteland te versterken. Daarnaast staat Leader voor innovatieve projecten en een bottom-up benadering waarbij het initiatief van lokale actoren komt. Het doel van de Leadermethodiek is om een dynamiek te creëren die de drijvende kracht is achter de versterking van het platteland.

Dit heeft in iedere Plaatselijke Groep in eerste instantie geleid tot de uitwerking van een lokale ontwikkelingsstrategie. Op maat van iedere regio worden er verschillende accenten gelegd. In Kempen-Maasland wordt de klemtoon gelegd op de landschappelijke omgeving en cultureel erfgoed, het bevorderen van de economische en sociale leefbaarheid, het verkleinen van de kloof tussen landbouw en plattelandsgebruikers en tot slot het stimuleren van duurzaam toerisme. Net zoals in Kempen-Maasland is er in Haspengouw ook aandacht voor natuur- en landschapszorg, het verhogen van de leefbaarheid en het bevorderen van duurzaam toerisme. In Zuid-Limburg ligt de nadruk echter ook op de erfgoedzorg van de grote historische rijkdommen en het versterken van de streekidentiteit. De ontwikkelingsstrategie is op maat gemaakt voor iedere regio en laat het toe om in te zetten op regiospecifieke opportuniteiten.

Hoewel het einde van deze programmaperiode stilaan in zicht komt zijn er nog heel wat projecten lopende. De afgelopen jaren zijn ook heel wat succesvolle Leaderprojecten afgesloten. Met deze

brochure wordt er een tussentijds overzicht opgemaakt van de Limburgse Leaderwerking. De projectrealisaties hebben een hefboom gevormd door de lokale economie te stimuleren en door de bekendheid van de streek te vergroten. Zo heeft ieder project op zijn manier bijgedragen aan de duurzame en kwalitatieve ontwikkeling van het Limburgse platteland.

De provincie Limburg wil deze inspanningen onverminderd verder zetten. In de huidige programmaperiode worden momenteel de laatste projectoproepen behandeld om het volledige subsidievolume te benutten. Met het oog op de toekomst wordt er hard geijverd om ook voor de volgende programmaperiode Europese middelen aan te wenden voor de Limburgse plattelandsontwikkeling. Deze brochure toont dat de projectrealisaties goede praktijkvoorbeelden zijn die hebben bijgedragen tot de slagkracht van beide plattelandsgebieden. Laat de voorgestelde projecten tot slot ook een inspiratie zijn voor de vele projecten die volgen, binnen de huidige en volgende programmaperiode!

Inge Moors
Gedeputeerde van Landbouw en
Plattelandsontwikkeling
Voorzitter Plaatselijke Groep Leader
Haspengouw en Leader Kempen
& Maasland

Kempen Maasland

Buitengewoon beleefbaar

- 03 | Ontsluiting en verfraaiing omgeving cultuurhistorisch erfgoed
- 04 | Keltische grafheuvels, zo gewoon toch zo bijzonder
- 05 | Heraanleg Lieveheersbeestjespad Resterheide
- 06 | Ontwikkelen en testen van beste bestrijdingswijze van overheersende exotische flora
- 07 | Plattelandseducatief Netwerk Kempen-Maasland
- 08 | Gebiedsmanagement ter verbetering van de detailhandel in kleine Kempense en Maaslandse kernen
- 09 | Geef kansarmen ook een kans op het platteland
- 10 | Opvoedingsondersteuning in Noord-Limburg
- 11 | Dorpshuys Opoeteren: Plattelandshotel en fietsterras in de sociale economie
- 12 | Maaslandse Corporate Identity
- 13 | Paardverhuur in de Limburgse Kempen
- 14 | Ontsluiting Maaslands landschap
- 15 | Van molenhuisje tot kidskaffee
- 16 | Kunst op het hof: Maasland

Kempen Maasland

Ontsluiting en verfraaiing omgeving cultuurhistorisch erfgoed

Lokaal erfgoed ligt mee aan de basis van de streekidentiteit. Dit erfgoed bestaat zowel uit cultuurhistorische- als uit landschapselementen. Het gevormde cultuurlandschap dreigt langzaam verloren te gaan. Dit gaat niet enkel ten koste van de streekidentiteit, maar ook de aantrekkelijkheid van de regio komt onder druk te staan.

Promotor: Regionaal Landschap Lage Kempen vzw, Grote Baan 176, 3530 Houthalen-Helchteren

Contactpersoon: Ilse Ideler, 011/78 52 59, ilse.ideler@RLLK.be

Lokalisatie: Hamont-Achel en Sint-Huibrechts-Lille

Totale projectkost: 128 850,00 euro

Leadersteun: 83 753,00 euro

Met dit project worden op drie unieke locaties de landschapselementen verfraaid en ontsloten. Enerzijds om het identiteitsgevoel van de inwoners te versterken, anderzijds om de toeristische uitstraling van de regio te vergroten. Naast de ingrepen op het terrein heeft Regionaal Landschap Lage Kempen er ook op toegezien dat er een kwaliteitsvolle beleving wordt aangeboden op deze locaties.

De eerste locatie waar actie is ondernomen, is de Laathoeve in Hamont-Achel. Deze veertiende-eeuwse hoeve is een beschermd monument en het erf en de omgeving zijn beschermd dorpsgezicht. De Laathoeve vormt samen met het kasteel Beverbeek een historisch geheel. In het nabijgelegen landschap zijn er nog tal van historische landschapselementen terug te vinden zoals een historische dreef, houtkanten of een grachtenstelsel. Heel wat van deze elementen verdienen een stevige opknapbeurt. Het herstel van de historische houtwal is wellicht het meest opvallend. Vervolgens zijn er op het domein ook drie informatieborden geplaatst. Dit laat de vele wandelaars en fietsers in de omgeving toe een beter zicht te krijgen op de eigenheid en bijzondere waarde van het gebied.

De situatie in het verloederde Simonspark is ook aangepakt. Dit park hoort bij het Simonshuis, een statige Teutenwoning uit 1883 dat vandaag

dienst doet als toeristisch kantoor en gemeentemuseum. De prachtige gevel was echter niet meer zichtbaar door de wildgroei van bomen. Deze bomen zijn gesnoeid om het gebouw terug in ere te herstellen. Nieuwe bomen, kruiden- en rozenperken zijn aangeplant zodat het park een aangename groene zone in het hartje van Achel is geworden. Acht infoborden geven de bezoekers van het park een blik op de lokale geschiedenis. Op een hedendaagse manier stellen historische figuren ieder op hun beurt de ontwikkelingen van de streek in hun eigen tijdperk voor.

De pastoorswal in Sint-Huibrechts-Lille is een oude gracht die al op kaarten van Ferraris (1770) terug te vinden is. De gracht deed sinds de jaren '60 vooral dienst als plek om afval te dumpen. De hoogste tijd dus om dit waardevolle landschapselement terug in zijn eer te herstellen. De waterhuishouding is aangepakt en er is een brugje en een pad aangelegd met bijhorende beplanting. Een mobiele tentoonstelling en een erfgoedroute zetten de Pastoorswal en zes andere cultuurhistorische erfgoedelementen terug in de kijker. De tentoonstelling informeert zowel de lokale bevolking als toeristen over de streek- en landschapsgeschiedenis zodat streekidentiteit en waardevolle landschapselementen niet verloren gaan.

Kempen Maasland

Keltische grafheuvels, zo gewoon toch zo bijzonder

Zuid-Limburg staat bekend voor zijn Romeins erfgoed. Maar ook in de Kempen word je terug in de tijd gekatapulteerd. Keltische grafheuvels in Meeuwen en Peer zijn uitzonderlijke archeologische erfgoedelementen uit de brons- en ijzertijd. Het zijn de oudste bovengrondse getuigenissen van menselijke aanwezigheid in onze provincie.

Promotor: Gemeente Meeuwen-Gruitrode, Dorpsstraat 44, 3670 Meeuwen-Gruitrode

Contactpersoon: Benny Peusens, 011/79 01 90, benny.peusens@meeuwen-gruitrode.be

Lokalisatie: Site De Rieten, Rietenstraat, zonder nummer, Meeuwen-Gruitrode (Wijshagen) Archeologische site Molhem

Totale projectkost: 149 942,00 euro

Leadersteun: 97 462,30 euro

Dankzij dit project zijn de sites heringericht en ontsloten, zodat dit waardevolle erfgoed ook bewaard blijft voor de toekomstige generaties. Van bij het begin is er gestreefd naar een aantrekkelijke ontsluiting die zowel educatief als recreatief is. Het aanbod moet begrijpbaar en beleefbaar zijn zonder te raken aan de authenticiteit en de identiteit van de site en zijn onmiddellijke omgeving. Een meerwaarde creëren voor recreanten, toeristen én voor de lokale bevolking is dus de opdracht.

De Rieten

Deze site in Wijshagen (Meeuwen-Gruitrode) is een Keltische begraafplaats, die ook ten tijde van de Romeinen een vooraanstaande betekenis had. De toenmalige elite is samen met waardevolle voorwerpen zoals bronzen emmers in de grafheuvels begraven. Met dit project heeft de site een ware metamorfose ondergaan. De een-tonige naaldbomen hebben plaatsgemaakt voor een divers en ecologisch waardevol landschap. Vandaag kan je door de aanleg van een archeologisch pad de site ontdekken. Dankzij 26 stappen kan je een reis in de tijd maken tot het jaar 450 vóór Christus. Aan de hand van archeologische voorwerpen, duidelijke informatieborden en sfeervolle installaties ontdek je de wereld van de Kelten. De Rieten is in 2011 dan ook als Limburgse laureaat voor de Vlaamse Monumentenprijs voorgedragen. De nominatie en de loven-

de woorden van de jury zijn dan ook hét bewijs van een geslaagde ontsluiting.

Molhem

Tussen Peer en de kerkdorpen Kleine-Brogel en Wijchmaal ligt het zo goed als onbewoonde gebied Molhem. In dit unieke natuurgebied liggen nog een vijftal grafheuvels die dateren van 800 tot 500 vóór Christus. Voorwerpen die destijds bij de ontdekking naar boven zijn gekomen, worden momenteel tentoongesteld in het Gallo-Romeins Museum in Tongeren. De omgeving is ook hier opnieuw ingericht door open plekken te creëren zodat er een nieuwe en meer diverse plantenvegetatie kan ontstaan. Er zijn zitbanken geplaatst, en dankzij infoborden langsheen het wandelpad kom je terecht in de leefwereld van weleer. Men is erin geslaagd om de relatie van de prehistorische mens met zijn omgeving te laten herleven in het gebied rond de grafheuvels.

Heraanleg Lieveheersbeestjespad Resterheide

Het natuurgebied Resterheide is gelegen op de grens van Hechtel-Eksel en Peer. Bovendien is dat niet de enige grens die het gebied doorkruist. De waterscheidingslijn tussen het Schelde- en het Maasbekken vind je hier ook terug. De bronnen van de Dommel en Zwarte Beek liggen op een boogschuit van elkaar en toch stromen ze ieder via een andere rivier naar zee toe.

Promotor: Stad Peer, Zuidervest 2A, 3990 Peer

Contactpersoon: Koen Driesen, 011/61 07 00, koen.driesen@peer.be

Lokalisatie: Begijnenstraat zonder nummer, 3990 Peer

Totale projectkost: 80 000,00 euro

Leadersteun: 28 700,00 euro

Niet enkel de waterscheidingslijn maakt dit gebied zo bijzonder. Je komt hier ook terecht in een bosmuseum waar je op een beperkte oppervlakte vele verschillende soorten bomen, netjes per familie gerangschikt, kan terugvinden. Dit prachtige stukje natuur wordt door verschillende wandelroutes opengesteld voor het grote publiek. Bij de zes routes schuilt er achter iedere boom of struik wel een belevenis. Zo is de Eekhoortjeskronkel een pad vol avontuurlijke hindernissen terwijl het Reigerpad een bosleerpad is waar kinderen al spelenderwijs het leven in het bos of in het water leren kennen.

In 2006 is het Lieveheersbeestjespad aangelegd, een route die toegankelijk is voor rolstoelgebruikers en mensen met kinderwagens. Het pad is tweeënhalf kilometer lang en doet ook de meeste belevingselementen van het Reigerpad aan. Nergens in de nabije omgeving is er een plaats waar mensen met een lichamelijke beperking op een comfortabele manier al hun zintuigen kunnen prikkelen met de aanwezige natuurpracht.

Het drukbezochte pad was echter in onbruik geraakt omwille van zijn slechte staat en moeilijke toegankelijkheid. Met dit project is geïnvesteerd om het pad opnieuw in te richten op maat van de gebruikers. Er is een milieuvriendelijke verharding gekomen en ook de

infrastructuur langs het pad is aangepast aan het doelpubliek. Banken, infoborden en andere belevingselementen zijn op aangepaste hoogte geplaatst. Ook aan de startplaats van het Lieveheersbeestjespad is actie ondernomen. Zo is de toegankelijkheid van de parkeerplaatsen voor andersvaliden aanzienlijk verbeterd.

Sinds de lente van 2010 is het pad volledig terug heraangelegd. De vele mensen die komen genieten van de omgeving zijn alvast enthousiast over het vernieuwde pad. Het pad wordt goed onderhouden zodat de toegankelijkheid verzekerd blijft en iedereen kan genieten van het prachtige uitzicht en het natuurlijke gevoel van de streek.

Kempen Maasland

Ontwikkelen en testen van beste bestrijdingswijze van overheersende exotische flora

Natuurbeheer door het kappen van bomen. Het lijkt een tegenstrijdigheid, maar niets blijkt minder waar te zijn voor bepaalde boomsoorten. Sinds de Tweede Wereldoorlog hebben heel wat exotische plant- en diersoorten, of ook kortweg 'exoten' genoemd, hun weg gevonden naar Europa.

Promotor: LiSRO vzw, Weyerstraat 1, 3990 Peer

Contactpersoon: Ben Kusters, 016/28 64 30, ben.kusters@agrobedrijfshulp.be

Lokalisatie: Peer en Hechtel-Eksel

Totale projectkost: 95 200,00 euro

Leadersteun: 61 880,00 euro

Het probleem is dat deze uitheemse soorten vaak zo dominant in het landschap aanwezig zijn dat er na verloop van tijd geen plaats meer is voor streekeigen landschaps-elementen. Deze situatie heeft een daling van de biodiversiteit tot gevolg. In het Leadergebied Kempens-Maasland zijn het voornamelijk de Amerikaanse eik, de Japanse duizendknoop en de Amerikaanse vogelkers die de streekeigen planten en bomen overwoekeren.

Het Limburgs Steunpunt Rurale Ontwikkeling heeft samen met het Regionaal Landschap Lage Kempen, de Vlaamse Landmaatschappij, agro|aanneming en de provincie Limburg, onderzocht welke de beste manier is om de strijd aan te gaan tegen deze exoten en dan voornamelijk de Amerikaanse vogelkers. Daarnaast is er met luchtbeelden onderzocht waar en in welke mate dominante exoten aanwezig zijn om in de toekomst aan efficiënt natuurbeheer te doen. Het uiteindelijke doel van dit pilootproject is om terug inheemse bomen en struiken zoals de beuk, de hazelaar en de lijsterbes aan te planten.

In de meeste gevallen grenzen de houtkanten die worden aangepakt aan landbouwpercelen. Er is dan ook een werkwijze ontwikkeld om samen met betrokken landbouwers de bestrijding van exoten aan te pakken. Achttien landbouwers hebben de taak op zich genomen om te participeren aan dit landschapsonderhoud. Gedurende drie

jaar zijn er zes verschillende bestrijdingswijzen uitgetest en geëvalueerd. Er is gezocht naar een systeem waarbij exoten kort en krachtig worden bestreden en waarmee hun zaden niet langer de kans krijgen om te kiemen.

Al deze werkzaamheden leren dat men invasieve exoten best afzaagt en de zaagvlakken vervolgens behandeld worden om de groei van nieuwe scheuten tegen te gaan. Daarnaast is gebleken dat de technologie nog niet ver genoeg ontwikkeld is om met luchtbeelden op grote schaal exoten te detecteren. Het project heeft ook uitgewezen dat een goede begeleiding van de participerende landbouwers noodzakelijk is om op een duurzame manier exoten te bestrijden. De coördinatie en opvolging van deze werkzaamheden blijkt ook van groot belang te zijn om erop toe te zien dat de werken juist en efficiënt worden uitgevoerd. Al deze informatie en ervaring wordt vandaag al gebruikt in de verdere strijd tegen exoten in de Limburgse Kempen.

Plattelandeducatief Netwerk Kempens-Maasland

Wat is het verschil tussen hooi en stro? Geven witte koeien melk en bruine koeien chocolademelk? Bouwt een landbouwer aan het land? Heel wat vragen die kinderen zich vandaag stellen wanneer het over landbouw gaat. Het toont aan hoe groot de werkelijke kloof is tussen het brede publiek en de landbouwsector.

Promotor: Plattelandsklassen vzw, Diestsevest 40, 3000 Leuven

Contactpersoon: Katrien Boeraeve, 016/28 60 28, Katrien.Boeraeve@plattelandsklassen.be

Lokalisatie: Leadergebied Kempens-Maasland

Totale projectkost: 474 355,92 euro

Leadersteun: 308 331,35 euro

Plattelandeducatief Netwerk Kempens-Maasland wil via drie sporen de kans bieden aan het brede publiek om persoonlijk kennis te maken met het dagelijkse leven op een boerderij en op het platteland.

Nabijheidseducatie

Het doel van het project was onder andere om een netwerk op te zetten van negen boerderijen waar schoolgroepen uit eigen gemeente terecht kunnen voor een bezoek. Ondertussen bestaat er een netwerk van maar liefst 45 van deze boerderijen. Daarom is er een educatieve brochure ontwikkeld voor leerkrachten en landbouwers. Leerkrachten weten zo wat ze kunnen verwachten van een boerderijbezoek en landbouwers zijn beter voorbereid op het ontvangen van kinderen van alle leeftijden. Daarnaast is er in iedere deelnemende gemeente een landbouwkrant uitgegeven die informeert over het specifieke karakter van de landbouwsector in de eigen gemeente door een vijftal verschillende bedrijven voor te stellen.

Ervaringseducatie

Terwijl nabijheidseducatie gericht is op een lokale verankering wil ervaringseducatie een landbouwervaring aanbieden aan het grote publiek. Er zijn acht landbouwers die hun bedrijf openstellen voor bezoekers. De bedrijven worden educatief uitgerust en ook hier krijgen de landbouwers een vorming zodat ze iedere doelgroep een educatief,

maar vooral onvergetelijk boerderijbezoek kunnen aanbieden. Om dit netwerk van kijkboerderijen te ontsluiten is er een route uitgewerkt die ook de mooiste plekken van de deelnemende gemeenten aandoet. Bijzonder aan deze route is dat je niet langer wegwijzers moet zoeken maar via gps-technologie op pad gaat.

Plattelandscentrum Kempens-Maasland

Het plattelandscentrum in Peer staat in voor de begeleiding van landbouwers en leerkrachten die zich engageren in het netwerk van nabijheids- en kijkboerderijen. Daarnaast kan het brede publiek hier terecht voor een eerste kennismaking met de land- en tuinbouwsector in de omgeving, de streekverkenning via gps of voor de tentoonstelling Bazaar Kastaar. Tijdens deze tentoonstelling ontvangt Kastaar het brede publiek in zijn bazaar om hen te laten kennismaken met de landbouw en het platteland in de regio. Aan de hand van verschillende thema's wordt er op een kindvriendelijke manier ingegaan op de oorsprong van ons voedsel. De tentoonstelling heeft ondertussen al duizenden kijklustigen aangetrokken en is nog steeds geopend. Het educatieve netwerk blijft ook in de toekomst inzetten op een kwalitatieve landbouweducatie en de ondersteuning van lokale initiatieven om de kloof tussen landbouw en plattelandgebruiker te dichten.

Kempen Maasland

Gebiedsmanagement ter verbetering van de detailhandel in kleine Kempense en Maaslandse kernen

Met dit project heeft de provincie Limburg de centrale handelsgebieden in de steden, gemeenten en dorpen versterkt. Het kleinhandelsaanbod in het Leadergebied Kempen-Maasland is immers sterk versnipperd. Meer dan de helft van de winkels liggen verspreid, terwijl een veel kleiner gedeelte van de winkels zich bevindt in centrale winkelgebieden.

Promotor: Provincie Limburg, Directie Ruimte, Afdeling Economie en Internationale Samenwerking, Dienst Economie, Universiteitslaan 1 - 3500 Hasselt

Contactpersoon: Lydie Geelen, 011/23 74 42, lydie.geelen@limburg.be

Lokalisatie: Leadergebied Kempen-Maasland

Totale projectkost: 82 500,00 euro

Leadersteun: 53 625,00 euro

Het merendeel van de gemeenten in het Leadergebied hebben een regionaal of lokaal verzorgende functie, waardoor het aanbod van producten zich voornamelijk richt op dagdagelijkse goederen. Veel gemeenten hebben ook geen langetermijnvisie ontwikkeld voor hun centrale handelskern. Dit uit zich in een geringe samenhang van handelszaken. Daarom is het noodzakelijk geweest om de kleine Kempense en Maaslandse kernen te begeleiden en te ondersteunen in het ontwikkelen van een detailhandelsbeleid.

De provincie Limburg heeft met dit project de taak op zich genomen om de brug te slaan naar de lokale besturen door een gebiedsmanager in te schakelen. Deze manager heeft als initiator, communicator en coördinator ten aanzien van de gemeenten opgetreden. Zij heeft de gemeenten geholpen bij het opstellen van een lokale detailhandelsvisie die tegelijkertijd ook is afgestemd op de provinciale visie.

Het is voor een lokaal bestuur van belang een gemeentelijke visie uit te werken van waaruit concrete projecten kunnen voortvloeien. Gemeenten die een lokale detailhandelsvisie hebben opgesteld of projecten rond detailhandel hebben opgezet konden rekenen op het subsidiereglement voor realisaties van Limburgse kleinhandelsstructuren. Omwille van het gebrek aan budget en mankracht ontbreekt het kleinere gemeenten

in het Leadergebied vaak aan een duidelijke visie. Maar ook omdat beslissingen meestal ad hoc genomen worden is er niet zozeer nood aan een detailhandelsplan. Inzicht in goede praktijkvoorbeelden en handige instrumenten voor een lokaal economisch beleid blijkt een middel te zijn waar gemeenten sneller mee aan de slag gaan.

Met de organisatie van verschillende trefdagen heeft de gebiedsmanager getracht tools aan te reiken waarmee de verschillende actoren aan de slag kunnen om een goed economisch beleid uit te stippelen. Daarnaast is er overleg geweest met iedere gemeente om de lokale beleidsmakers bewust te maken van het belang van een sterke langetermijnvisie. Met dit project heeft de provincie Limburg een aanzet gegeven tot het ontwikkelen van een visie omtrent detailhandel en het tegen gaan van een versnipperd winkellandschap.

Geef kansarmen ook een kans op het platteland

‘Geef kansarmen ook een kans op het platteland’ slaat een brug tussen kansarmen en zorgboerderijen opdat deze doelgroep een zinvolle dagstructurering kan vinden om zo stappen te zetten naar een daadwerkelijke reïntegratie in onze samenleving. Dit project levert het bewijs dat landbouwverbreding en zorgverlening hand in hand kunnen gaan.

Promotor: CAW Limburg, Stoffelbergstraat 4, 3600 Genk

Contactpersoon: Guy Vanderstraeten, 089/30 01 50, guy.vanderstraeten@cawlimburg.be

Lokalisatie: Leadergebied Kempen-Maasland

Totale projectkost: 72 000,00 euro

Leadersteun: 46 800,00 euro

Zorgboerderijen kunnen een belangrijke rol spelen in de heractivering van kwetsbare bevolkingsgroepen, die vaak een complexe problematiek meedragen. Het doel van dit project was het ontwikkelen van een goede werkwijze die ook buiten het Leadergebied kan worden toegepast. Dit heeft geresulteerd in de opmaak van het draaiboek ‘Geef kansarmen ook een kans op het platteland’. Dit handboek wordt ter beschikking gesteld van andere actoren die dit soort activeeringsbeleid aanbieden. Op die manier krijgt het project ook een duurzaam karakter.

Heel wat geïnteresseerde actoren in de welzijnszorg zijn samengebracht bij aanvang van het project. Het begeleidingsproces van kansarmen vergt input vanuit alle mogelijke hoeken teneinde de begeleiding zo efficiënt mogelijk te laten verlopen. De zorgbegeleider vormt dan ook de link tussen deze welzijnsvoorzieningen, de cliënt en de zorgboer. Er worden handelingsplannen opgemaakt, overeenkomsten opgesteld met de zorgboerderijen en heel het proces wordt van dichtbij opgevolgd en geëvalueerd. Waar nodig biedt de zorgbegeleider extra zorg. Omdat zorgboerderijen zich nu éénmaal niet in het centrum van een stad of dorp bevinden is mobiliteit soms een probleem. De zorgbegeleider zoekt dan samen met de cliënt een passende oplossing voor zulke moeilijkheden. Het project klokte af op zestien succesvolle be-

geleidingen en heel wat ervaring die ook in de toekomst van nut kan zijn. Zo blijkt onder andere dat zorgboeren voldoende moeten worden ingelicht over de problematiek van de cliënt. Op die manier kan de zorgboer beter en sneller inspelen en reageren op bepaalde situaties. De positieve effecten die dit project teweeg heeft gebracht zijn niet te onderschatten. Het doorbreken van het isolement van kansarmen draagt bij aan een verhoging van hun zelfvertrouwen, zelfstandigheid en zelfredzaamheid. Hierdoor is het ook gemakkelijker voor deze personen om een sociaal netwerk uit te bouwen, de bus te nemen en nog zo veel meer. Tot slot zorgt deze tewerkstellingsvorm voor een positievere beeldvorming ten aanzien van kansarmen.

Kempen Maasland

Opvoedingsondersteuning in Noord-Limburg

Opvoeden is een hele belevenis met vele plezierige momenten, toch is het niet altijd even gemakkelijk. Elke ouder heeft wel eens vragen en gaat op zoek naar informatie over opgroeiende kinderen. Er bestaat echter geen handleiding om kinderen en jongeren op te voeden. Het is daarom belangrijk om met opvoedingsvragen ergens terecht te kunnen.

Promotor: Welzijnsregio Noord-Limburg, Kerkstraat 1, 3910 Neerpelt

Contactpersoon: Guido Vrolix, 011/66 87 95, guido@welzijnsregio.be

Lokalisatie: Bocholt, Bree, Hamont-Achel, Hechtel-Eksel, Meeuwen-Gruitrode, Neerpelt en Peer

Totale projectkost: 245 179,33 euro

Leadersteun: 159 366,56 euro

Opvoedingsondersteuning in Noord-Limburg wil iedereen die betrokken is bij de opvoeding van kinderen inlichten of helpen. Het project had tot doel om in plattelandskernen een netwerk van infopunten of opvoedingswinkels uit te bouwen. Op die manier ontstaat er een laagdrempelig en volledig aanbod waar mensen terecht kunnen met al hun vragen over opvoeding.

In iedere deelnemende gemeente is er een opvoedingswinkel opgericht zodat de dienst opvoedingsondersteuning goed en gemakkelijk bereikbaar is. Hier wordt, op afspraak, pedagogisch advies aangeboden aan opvoedingsverantwoordelijken. Wanneer deze contacten echter onvoldoende blijken kan de opvoedingswinkel beroep doen op een ruim netwerk dat doorheen het project is opgebouwd. Op die manier wordt er gericht doorverwezen naar gespecialiseerde diensten om mogelijke antwoorden te zoeken voor bepaalde problemen. Er is dan ook fors geïnvesteerd om dit netwerk te realiseren. Voorheen werkten verschillende initiatieven naast elkaar waardoor het voor opvoedingsverantwoordelijken veel moeilijker was om een probleem bij de juiste dienst aan te kaarten. Door het uitgebreide netwerk kan er veel sneller en zorgvuldiger gereageerd worden bij opvoedingsproblemen.

Daarnaast werkt de opvoedingswinkel, samen met de lokale partners, een boeiend en afwisse-

lend aanbod van opvoedingsavonden uit. Deze lezingen over bijvoorbeeld stress, faalangst of zelfvertrouwen kunnen een belangrijke rol vervullen bij ouders in het wegnemen van opvoedingsonzekerheid. Het zijn tevens informele momenten waarbij heel wat ideeën en methodieken in verband met opvoeden worden uitgewisseld.

De lokale aanpak en het laagdrempelig aanbod hebben ervoor gezorgd dat de opvoedingswinkels heel wat vragen heeft beantwoord gedurende het project. Tijdens de evaluatie van het project is dan ook besloten om het lokale aanbod aan opvoedingsondersteuning te behouden.

Dorpshuys Opoeteren: Plattelandshotel en fietsterras in de sociale economie

Opoeteren is een dorpje op de grens van de Kempen en het Maasland waar toeristen in de onmiddellijke omgeving kunnen genieten van prachtig groene bossen, de Oetervallei met zijn watermolens, fiets- en ruitersporen, natuurgebieden en het cultuurhistorisch centrum van Maaseik.

Promotor: 't Dorpshuys vzw, Schoolstraat 13, 3680 Maaseik

Contactpersoon: Wendy Daems, 089/86 40 03, dorpshuys.opoeteren@gmail.com

Lokalisatie: Schoolstraat 13, 3680 Maaseik

Totale projectkost: 250 000,00 euro

Leadersteun: 162 500,00 euro

Dit project heeft de behoefte aan toeristische overnachtingsmogelijkheden in Opoeteren concreet ingevuld. PWA Maaseik en de stad Maaseik hebben daartoe samen de vzw Dorpshuys Opoeteren opgericht. Het doel van deze nieuwe organisatie is om in het statige gemeentehuis een vakantie-infrastructuur aan te bieden. Voorheen was het gemeentehuis ingericht als dorpsbibliotheek. Hier worden vervolgens arbeidsplaatsen gecreëerd voor personen die minder tewerkstellingskansen hebben. Het initiatief werkt daarenboven ook versterkend voor het dorpsgevoel. De rode draad bij de realisatie van al deze doelen is duurzame ontwikkeling op lange termijn.

Tijdens de werkzaamheden die het vervallen gebouw hebben omgetoverd tot een charmant plattelandshotel met bijhorend fietsterras, is geopteerd om zo veel als mogelijk gebruik te maken van duurzame materialen. Er zijn vijf kamers ingericht met alle hedendaags comfort en waarbij het duurzaamheidsaspect ook weer sterk aanwezig is. Het meubilair is immers vervaardigd door leerlingen van een technische school uit de buurt.

Sinds december 2011 is 't Dorpshuys officieel erkend als afdeling van de sociale werkplaats Gors vzw. De dagelijkse uitbating is in handen van een coördinator en enkele werknemers. Er worden lokale producten aangeboden. Ondertussen heeft dit gezellige plattelandshotel ook

een erkenning als 'Toerisme voor allen'. Dit wil zeggen dat er alle voorzieningen zijn opdat iedereen terecht kan in Opoeteren, van de 'gewone' vakantieganger tot gezinnen met kinderen, alleenstaanden, senioren, jongeren, personen met een beperking of rolstoelgebruikers.

Dat de kleinschalige aanpak werkt, bewijst 't Dorpshuys. Fietsers en wandelaars vinden de weg naar het sfeerrijk ingerichte terras en weten de gezelligheid en de lokale producten te waarderen. Het aantal overnachtingen neemt almaar toe. Recreatie en vakantie op het platteland zit dus duidelijk in de lift. Met een bruisend plattelandshotel en fietsterras maakt 't Dorpshuys zijn vooropgestelde doelen dan ook meer dan waar.

Kempen Maasland

Maaslandse Corporate Identity

Dé troef van het Maasland is het mooie landschap en de natuur die gevormd wordt door de Maas, haar uiterwaarden en de rand naar het Kempisch Plateau. Dit landschap bevindt zich in de winterbedding van de Maas tot en met de Maasdorpen, ook wel Maasvallei genoemd. In het Maasland was echter geen duidelijke routing aanwezig.

Promotor: Toerisme Limburg vzw, Universiteitslaan 3, 3500 Hasselt

Contactpersoon: Nele Digneffe, 011/30 55 65, ndigneffe@limburg.be

Lokalisatie: Maasmechelen, Dilsen-Stokkem en Maaseik

Totale projectkost: 230 000,00 euro

Leadersteun: 144 440,00 euro

Het landschap en de verschillende dorpjes werden niet voldoende ontsloten. Daarenboven was er ook geen toeristische samenhang in het gebied. Met dit project heeft Toerisme Limburg getracht de Maasvallei beter te ontsluiten en toeristen de weg te wijzen naar deze unieke streek. Het project kadert in een ruimer geheel, namelijk het 'Plan van Aanpak Maasvallei'. Dit plan beoogt een synergie tussen de ontwikkeling van de natuurlijke en toeristische mogelijkheden van het gebied. De bedoeling van dit Leaderproject was om een basis te leggen voor een goede routing en ontsluiting van de streek in een mooie en samenhangende format. Daarnaast moest dit project een katalysator zijn voor de verdere realisatie van het 'Plan van Aanpak Maasvallei'.

Toerisme Limburg verwezenlijkte dit project samen met de steden Maaseik, Maasmechelen, Dilsen-Stokkem en het Regionaal Landschap Kempens-Maasland. Samen met deze vier partners trachtte Toerisme Limburg het landschap beter te ontsluiten door een herkenbaar product te creëren dat de regio op een unieke manier beleefbaar moest maken. Het Maasland toeristisch aantrekkelijker maken heeft tot gevolg dat het imago van de streek vergroot. Het project brengt dus een economische meerwaarde met zich mee en versterkt bovendien de Maaslandse identiteit door het verfraaide landschap.

De eerste stap in de concretisering van dit project was het ontwerpen van een herkenbare ruimtelijke stijl en sfeer voor de infrastructuur die het Maasland moet ontsluiten. Daarnaast werd er ook een 'corporate identity' ontwikkeld die als uithangbord gebruikt wordt in de communicatie over en voor de Maasvallei. Na de uitwerking van het juiste format is men overgegaan tot acties op het terrein.

In totaal werden er op 27 locaties in het Maasland elementen aangebracht om de streek ten volle te ontsluiten. Langs de Rijksweg kwamen er betonnen pilaren die toeristen verwelkomen en een zicht geven op de Maasvallei. In de Maasdorpen en langs de dijken werden er zicht- en rustpunten aangelegd, bebording geplaatst en betredingspunten ingericht die toegang geven tot wandelgebieden.

Vanaf nu bezit het Maasland daadwerkelijk een 'corporate identity' die voor de beeldvorming van de regio instaat. Automobilisten kunnen dankzij de routing toegangsdorpen en bijhorende parkings gemakkelijk bereiken, terwijl toeristen al fietsend de Maasvallei kunnen ontdekken en op verschillende plekken halt kunnen houden bij de belevingsvolle rustpunten. Dankzij dit project is er een belangrijke start genomen waarbinnen de verschillende partners de komende jaren nog fors zullen investeren.

Paardverhuur in de Limburgse Kempen

Paardentoeerisme zit in de lift. Afgelopen jaren is er dan ook fors geïnvesteerd in het honderden kilometers lange ruiter- en menrouten netwerk doorheen de landelijke gemeenten in het noorden en oosten van Limburg. Leadergebied Kempens-Maasland mag zich met recht en rede dé ruiterregio van Vlaanderen noemen.

Promotor: Toerisme Limburg vzw, Universiteitslaan 3, 3500 Hasselt

Contactpersoon: Christel Maenen, 011/30 55 62, cmaenen@limburg.be

Lokalisatie: Bocholt, Meeuwen-Gruitrode, Neerpelt en Peer

Totale projectkost: 169 300,00 euro

Leadersteun: 110 045,00 euro

Deze vrij nieuwe vorm van toerisme zorgt voor een economische meerwaarde door de spectaculaire toename van het aantal ruitervriendelijke logies en cafés. Desondanks de toeristische troeven was er toch een tekort in het aanbod. Enkel mensen die een paard hebben en over vervoer beschikken, kunnen genieten van de pracht die de regio te bieden heeft. Paardenliefhebbers zonder vervoer voor hun edele viervoeter kunnen niet genieten van hun passie tijdens de vakantie. Daarnaast bleek ook dat er een onvoldoende aanbod was om kinderen te laten kennismaken met het ruitertoerisme.

Toerisme Limburg heeft met dit project ingespeeld op deze tekorten en het ruitertoeristische aanbod verder versterkt. Allereerst werd er een paardverhuursysteem ontwikkeld. Vier paardenhouderijen stellen een vijftal pony's of paarden ter beschikking. Vanaf hier kan je te paard de regio verkennen. Met behulp van professionele begeleiding sta je mee in voor de verzorging en het opzadelen van het paard. Dankzij een handige folder kan je verschillende routes volgen die gekoppeld zijn aan de toeristische attracties die de streek te bieden heeft.

Het project omvat ook de inrichting van twee pleisterplaatsen. Dit zijn degelijk uitgeruste rustplaatsen met paddock en vers water voor de paarden. Tijdens begeleide tochten kan men hier

pauzeren, lunchen en toelichting krijgen over het landschap en het paardentoeerisme. Voor kinderen is er een kinderzoektocht ontworpen. Deze tocht wordt voorafgegaan aan een hele middag ponypret. Kinderen kiezen zelf hun pony uit en leren alles over hun favoriete viervoeter. Daarna mogen ze het dier borstelen en vers hooi en een emmertje water geven. Het ritje op de rug van hun nieuwe vriendje blijft het hoogtepunt. Rijervaring is helemaal niet nodig want er is begeleiding voor een onvergetelijk leuke tocht. Een halve dag ponypret is een absolute aanrader. Een superleuke beleving voor kinderen tijdens hun verblijf in de Limburgse Kempen.

De paardenliefhebbers zijn laaiend enthousiast dat ze een paard kunnen huren. Het feit dat de privé-partners het project verder zetten, wil zeggen dat de mogelijkheden voor ruitertoerisme in Limburg nog lang niet uitgeput zijn.

Kempen Maasland

Ontsluiting Maaslands landschap

Het Maasland wordt gevormd door vijf gemeenten die elk over een eigen identiteit beschikken. Hun geografische ligging, langs de Maas, is een gemeenschappelijk gegeven. Door dit toch wel zeer bepalende kenmerk te onderstrepen en ontsluiting en ontwikkeling van producten te linken aan de streekeigenheid zal deze ook werkelijk 'beleefd' worden.

Promotor: Stad Dilsen-Stokkem, Europalaan 25, 3650 Dilsen-Stokkem

Contactpersoon: Jean-Marie Bisschops, 089/79 08 27, jeanmarie.bisschops@dilsen-stokkem.be

Lokalisatie: Dilsen-Stokkem

Totale projectkost: 41 855,50 euro

Leadersteun: 27 206,10 euro

De toeristische vermarkting en beleving van het 'snoer van Maasdorpen' vormde dan ook het uitgangspunt van dit project. De stad Dilsen-Stokkem was er zich van bewust dat het Maasland tot nog toe te weinig werd ontsloten. Het tekort aan attracties waarmee het unieke landschap vanuit een nieuw perspectief kan worden ontdekt, moest worden aangepakt. Het Maasland op een unieke en vernieuwende manier ontsluiten was de boodschap.

De goed uitgeruste routestructuren voor een tocht per fiets of te voet is typisch Limburgs. De vaak ongunstige weersomstandigheden laten het echter niet toe om de pracht van het Maasland ook in de tussenseizoenen te ontdekken. De ontwikkeling van een mobiel waarmee toeristen een tocht kunnen maken los van de weersomstandigheden zorgt voor een totaal nieuwe beleving van het landschap.

De twike (twin bike) is een elektrisch aangedreven driewieler die plaats biedt aan twee personen. Deze lichte mobiel is gemakkelijk te besturen door middel van een joystick. Sturen, versnellen en remmen wordt allemaal gedaan met één hand. De twike haalt een maximumsnelheid van 60 km/uur waardoor hij ook geschikt is voor gebruik op de openbare weg. Als je zelf meetrapt wordt er stroom gespaard en heeft de twike een reikwijdte tot 130 kilometer.

Naast de aankoop van twee twikes werd er een fraaie route ontwikkeld waardoor bezoekers kunnen kennismaken met de Maasdorpjes, hun streekproducten en lokale gebruiken en gewoontes. De route is een afwisseling van landschappen, erfgoedelementen en toeristische attracties, kortom een ideale mix van natuur en cultuur. Daarnaast werden er ook rustpunten voorzien om te proeven van een stuk Limburgse vlaai of ander lekkers dat de streek te bieden heeft. Het startpunt van de tocht is 'Maascentrum De Wissen'. Hier krijg je een woordje uitleg over de twike en de route alsook de nodige documentatie over de streek.

Dankzij dit project is men tot een kwalitatief, duurzaam en attractief toeristisch product gekomen dat uniek is in Vlaanderen en waarmee het Maasland ten volle kan worden ontdekt.

Van molenhuisje tot kidskaffee

De Stermolen is een staakmolen met halfopen voet die als beschermd monument een poort naar Eksel-centrum vormt. Het bijhorende molenhuisje maakt van de site een markant stukje historisch erfgoed.

Promotor: Gemeente Hechtel-Eksel, Don Boscostraat 5, 3940 Hechtel-Eksel

Contactpersoon: Katelijne Ulenaers, 011/73 40 37, katelijne.ulenaers@hechtel-eksel.be

Lokalisatie: Windmolenstraat, 3941 Eksel

Totale projectkost: 204 173,08 euro

Leadersteun: 132 712,50 euro

De Stermolen dankt zijn naam aan de geschilderde windroos op de zijweeg van de molenkast. De stervormige roos werd al voor de Eerste Wereldoorlog aangebracht. Toch kreeg de molen pas zijn huidige naam vanaf de jaren 1960. Een andere leuk weetje is dat de molen volledig uit hout is, er komt geen spijker aan te pas! In de schaduw van de Stermolen staat een molenhuisje. Dit deed in het verleden dienst als magazijn, molenaarswoning en maalderij. Hoewel de molen symbool staat voor het economische verleden van Eksel, raakte de site in verval.

Het uitgangspunt van de gemeente Hechtel-Eksel was om ook de toekomstige generaties de mogelijkheid te bieden om dit stukje erfgoed te leren kennen. De molen werd al in de jaren 1980 gerestaureerd en kreeg in 2005 en 2012 nog een opknapbeurt. Vervolgens werd het ook tijd om het molenhuisje op te waarderen. Het kreeg daarom een nieuwe invulling. Het huisje is dankzij dit project omgetoverd tot een kidskaffee waar kinderen op een speelse manier kunnen kennismaken met de boeiende molengeschiedenis. Op deze manier krijgt de site een educatieve en toeristische invulling die tegelijkertijd ook duurzaam is.

Het molenhuisje is zodanig gerestaureerd dat het oorspronkelijke karakter bewaard bleef en het de mogelijkheid biedt om kinderen actief de molen

en haar geschiedenis te laten ontdekken. Een spannend molenspel leert kinderen over molens en juiste antwoorden doen de molen werken. Op de bovenverdieping vind je een interactieve tentoonstelling die de bezoeker onderdompelt in de geschiedenis van de gemeente, de Stermolen en het molenaarsberoep. In het kidskaffee kan je terecht voor een boekweitkoek op grootmoeders wijze of andere lekkernijen.

Vanuit toeristisch oogpunt is de site ideaal gelegen op het kruispunt van fiets- en wandelroutes in de buurt. De Stermolen is een baken in het landschap en heeft daarom een zekere aantrekkingskracht op voorbijgangers. Sinds de zomer van 2012 doet het molenhuisje ook dienst als toeristisch kantoor tijdens de maanden juli, augustus en september. Als klap op de vuurpijl heeft de Stermolen ook vaste draaidagen. De molenaar legt dat met veel plezier uit hoe dit allemaal precies in zijn werk gaat. Het Molenhuisje en de Stermolen zijn dus absoluut de moeite waard om een bezoekje te brengen.

Kempen Maasland

Kunst op het hof Maasland

Van 9 tot en met 12 juli 2009 gonsde het van de bedrijvigheid in Dilsen-Stokkem en Maaseik. Het evenement Kunst op het hof was de gelegenheid om langs een mooie route doorheen het landschap in 13 hoeves kunstwerken te bekijken.

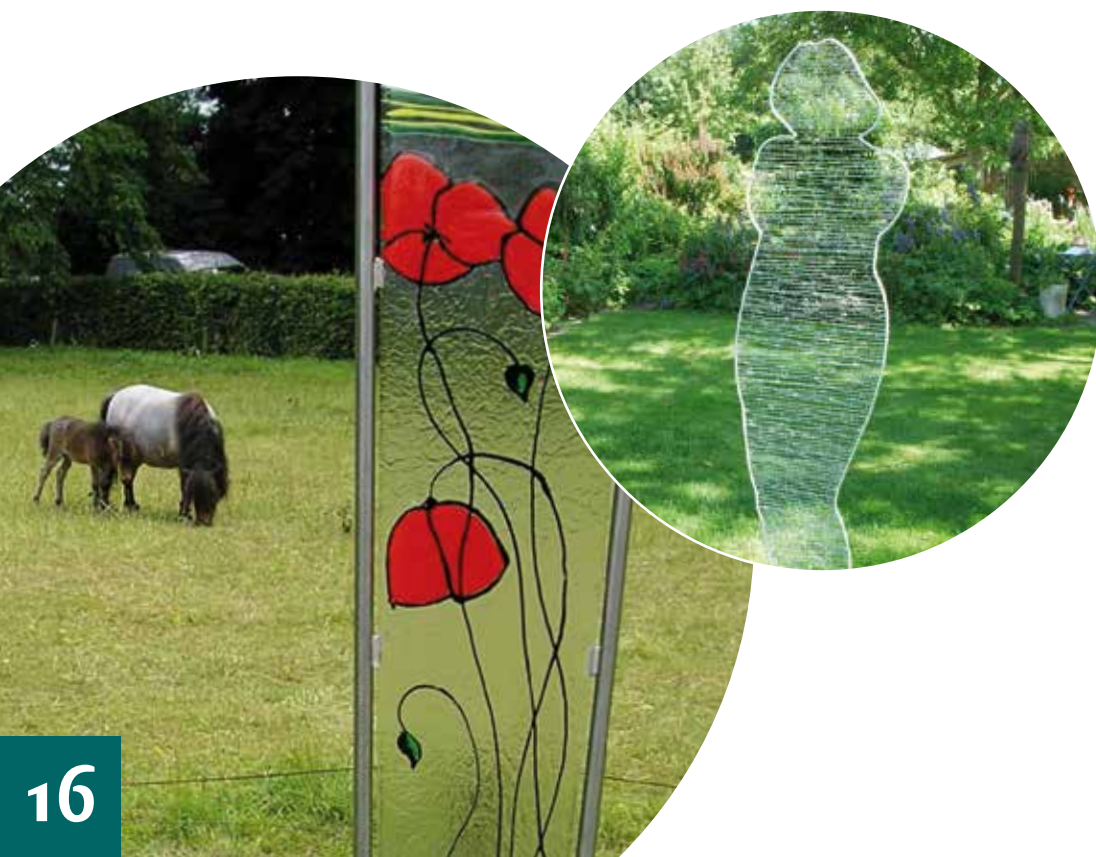
Promotor: KVLV vzw, Remylaan 4b, 3018 Wijgmaal

Contactpersoon: Caroline Audoor, 016/24 39 56, caudoor@ons.be

Lokalisatie: Dilsen-Stokkem en Maaseik

Totale projectkost: 38 461,54 euro

Leadersteun: 25 000,00 euro

Dankzij de inzet van vele partners werd het mogelijk om deze vierdaagse te realiseren. De samenwerking tussen stadsbesturen, Toerisme Limburg, Maascentrum De Wissen, heemkundige kringen en vele vrijwilligers zorgde voor een originele kunst- en plattelandsbeleving. Kunstenaars en eigenaars van hoeves werden gecontacteerd. Vervolgens werden stallen, schuren of het erf opgeruimd en in gereedheid gebracht om werken van 41 kunstenaars voor enkele dagen te huisvesten. Het project integreerde toerisme, het versterken van de streekidentiteit en de sensibilisering omtrent landelijk erfgoed en kunst. Het landschap, de gastvrijheid, de prachtige hoeves en de kunstwerken werden dan ook in een harmonische setting aangeboden.

Het evenement werd geopend met een academische zitting in het Nuchelenhof, een hoeve op de grens van Dilsen-Stokkem en Maaseik. Deze begon met een lezing over de ontwikkeling van het landschap in de regio. Deze uiteenzetting kon op veel bijval rekenen en zette gesprekken op gang over de verdere ontwikkeling van de streek. Vervolgens werden alle kunstenaars en kunstwerken voorgesteld aan het talrijk opgekomen publiek. Een receptie waarbij eigenaars, vrijwilligers, partners en geïnteresseerden elkaar bij een hapje en een drankje beter leerden kennen, sloot de avond af.

Vanaf vrijdagochtend konden fietsers, maar ook automobilisten de kunstwerken en de 13 sites bewonderen langsheen een lusvormige route. De hoeves lagen rond een 30 kilometer lange fietsroute. Om de veiligheid en het comfort van de fietsers op de smalle wegen te verzekeren werd er een andere route voorzien voor de automobilisten. Ondanks het sombere Belgische weer werden er 3500 deelnemers uit heel Vlaanderen en Nederland op de been gebracht. Het merendeel hiervan waren fietsers. Op sommige sites was er ook de gelegenheid om even uit te blazen bij een hapje of een drankje.

Een 300-tal vrijwilligers zorgden ervoor dat de deelnemers konden genieten van een kopje koffie en een overheerlijke pannenkoek of boekweitkoek. Zij hadden de intentie om het Maasland van haar beste kant te laten zien aan de deelnemers. De verbondenheid bij inwoners en de fierheid voor hun streek werd hierbij ook gestimuleerd. Kunst op het hof maakte zowel de bezoekers als de inwoners bewust van de waarde en de schoonheid van het lokale erfgoed en het landschap door een prachtige route aan te bieden waar kunst en platteland werden samengebracht.

Haspengouw

Voor een streek met karakter

- 19 | Duurzaam behoud van het Haspengouwse landschap
- 20 | Zalig Zelem, grensverleggend dorp
- 21 | Dorps/wijkconciërge-teams
- 22 | Margriet. Zorgburen voor ouderen in kleine plattelandswoonkernen
- 23 | Het landschap vertelt
- 24 | Educatief Haspengouw
- 25 | Naar een ontsluiting van lokale erfgoedschatten
- 26 | Voeren op weg
- 27 | Streekproductenwinkel stroopfabriek Borgloon
- 28 | Ontwikkeling toeristische producten in kader van mergel

Haspengouw

Duurzaam behoud van het Haspengouwse landschap

Het is al langer duidelijk dat essentiële elementen uit het cultuurlandschap onder druk staan door de industrialisatie, de stedelijke ontwikkeling en de schaalvergroting in de landbouw. Een partnerschap met organisaties die werkzaam zijn in het landschap heeft geleid tot een sterke impuls voor het duurzaam behoud van het Haspengouwse landschap.

Promotor: Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren, Daaleinestraat 2, 3720 Kortesseem

Contactpersoon: Christel Cornelissen, 011/31 38 98, christel.cornelissen@rlh.be

Lokalisatie: Leader gebied Haspengouw

Totale projectkost: 656 084,00 euro

Leadersteun: 342 498,00 euro

De hagendorser

Hagen zijn beeldbepalende en karakteristieke landschapselementen in Haspengouw en Voeren. Het economische nut van deze hagen is volledig verdwenen. Lange tijd hebben ze de afsluiting van weides gevormd, maar nu zijn ze nagenoeg allemaal vervangen door prikkeldraad. Daarenboven is het onderhoud van een haag een behoorlijk karwei. Het is dan ook niet onlogisch dat de typisch Haspengouwse haag stilaan verwilderde of zelfs helemaal verdween. De hagendorser biedt dé oplossing. De zes meter lange arm die op een tractor is gemonteerd laat toe om hagen voortaan machinaal te scheren. Lokale landbouwers besturen de machine en hebben zo een mooie aanvulling bij hun bedrijfsvoering. Moeilijk bereikbare plaatsen worden geschoren door arbeidsploegen van het sociaal arbeidscentrum De Wroeter. De hagendorser is een stimulans om nieuwe hagen aan te planten en bestaande hagen efficiënt te onderhouden.

De sapmobiel

Hoogstamboomgaarden maken deel uit van het Haspengouws ecologisch erfgoed. Het fruit is echter niet geschikt om te verhandelen en ligt daarom vaak te vergaan onder de bomen. Het fruit nuttig gebruiken en zo een prikkel geven voor het aanplanten en onderhoud van hoogstamboomgaarden is dan ook de uitdaging. Met de sapmobiel is er een innovatieve oplossing

gevonden voor het anders weggroeiende fruit. Deze mobiele fruitpersmachine zorgt ervoor dat hoogstamfruit een lekker en gezond eindproduct oplevert. Het succes blijkt uit de 90 ton hoogstamfruit dat vorig jaar is verwerkt. De sapmobiel is dan ook met recht en rede dé katalysator om eigenaars van kleine hoogstamboomgaarden te stimuleren deze typisch Haspengouwse landschapselementen niet verloren te laten gaan.

Het achterstallig onderhoud van kleine landschapselementen

In heel wat gemeenten worden kleine landschapselementen zoals knotbomen, holle wegen en poelen weinig of niet onderhouden waardoor de biodiversiteit sterk achteruit gaat. Onderhoud hiervan en investeringen zijn dan ook noodzakelijk. Met dit project is er een uniek samenwerkingsverband opgezet met gemeenten, landbouwers en de sociale economie. Alle Leader gemeenten engageren zich om achterstallig onderhoud van bepaalde kleine landschapselementen uit te laten voeren door landbouwers of arbeiders van erkende sociale werkplaatsen. De gemeenten nemen ook na afloop van het project hun verantwoordelijkheid om het regulier onderhoud op zich te nemen. Dit is immers efficiënter en dus ook goedkoper dan het uitvoeren van achterstallig onderhoud.

Haspengouw

Zalig Zelem, grensverleggend dorp

Een hecht dorpsgevoel, waar iedereen iedereen kent. Het lijkt iets dat niet meer van deze tijd is, maar het Leaderproject 'Zalig Zelem, grensverleggend dorp' bewijst het tegendeel. Vzw De Pastorie is erin geslaagd om heel het dorp samen te brengen rond de pastorie in Zelem.

Promotor: Vzw De pastorie

Contactpersoon: Bart Das, voorzitter, 013/35 08 33, bestuur@pastoriezelem.be

Lokalisatie: Dorpsstraat 34, 3545 Halen

Totale projectkost: 321 411,00 euro

Leadersteun: 208 917,15 euro

Het gebouw deed na het vertrek van de laatste pastoor in 1997 nog dienst als tijdelijke school tot 2006. De pastorie kende daarna leegstand en verval. De plaatselijke Heemkring en de parochieraad ijverden voor het behoud van dit prachtig stukje Zelems erfgoed en koppelden dit aan de nood aan een ontmoetingshuis. Na rondvraag bij plaatselijke sociaal-culturele verenigingen stapten 18 van de 25 verenigingen mee in de oprichting van Vzw De Pastorie. De vzw heeft tot doel het gebouw te renoveren en daarna een dagelijkse werking rond de pijlers ontmoeting, cultuur, toerisme en natuur uit te bouwen.

Zulke projecten kosten natuurlijk geld. Naast de Leadersteun zocht vzw De Pastorie op een creatieve manier naar financiële middelen. Het Zelemse dorpsgevoel kwam wederom bovendrijven. Er werden maar liefst 195 partnerschappen afgesloten waarbij bewoners een renteloze lening gaven om de projectdoelstellingen te realiseren.

De pastorie werd deels gerenoveerd tot een charmante herberg waar het goed toeven is. Het eerste verdiep biedt lokale verenigingen enkele stijlvol ingerichte ruimtes aan waar men kan vergaderen. Het bovenste verdiep is omgetoverd tot een rustgevende vakantiewoning waar zowel families als zakenmensen terecht kunnen voor een overnachting.

De opening vond plaats in het voorjaar van 2012.

Ondertussen bruist de pastorie als nooit tevoren. De herberg en de vergaderlokalen brengen de inwoners van Zelem samen. De organisatie van het dorpsrestaurant biedt senioren de mogelijkheid om samen te komen en gezellig te tafelen in hun pastorie. Daarnaast worden er ook tal van culturele activiteiten georganiseerd zoals poëzie- en fotowedstrijden, tentoonstellingen en tal van creatieve workshops. De pastoretuin heeft een ware metamorfose ondergaan. Deze werd volledig opgeknapt en heringericht met educatieve elementen voor de allerjongsten. De pastoretuin is daarnaast ook het vertrekpunt voor wandelingen in de unieke vallei van de Zwarte Beek. De prachtige omgeving, die wordt gekenmerkt door de overgang van de natte vallei naar de droge heuvels, zorgt er mee voor dat de boekingen voor de vakantiewoning van de pastorie binnen lopen.

Vzw De Pastorie is er in geslaagd ontmoeting, cultuur, natuur en toerisme hand in hand te laten gaan. Het project kwam tot stand door een ongekende samenwerking van vele dorpsbewoners. Zij hebben hun schouders mee onder het project gezet en dit heeft geresulteerd in een huis dat mensen samenbrengt om dit unieke dorpsgevoel nog vele jaren te behouden.

Dorps/wijkconciërge-teams

Heers is een typisch Haspengouwse gemeente en bestaat daarom uit een grote groep van verspreid liggende kerkdorpen die ieder hun eigenheid en identiteit hebben. Het dorpsgevoel dat zo typisch is voor de kleine Haspengouwse kerkdorpjes dreigt echter verloren te gaan.

Promotor: Gemeentebestuur Heers, Paardskerkhofstraat 20, 3870 Heers

Contactpersoon: Karolien Leonard, 011/48 01 07, karolien.leonard@heers.be

Lokalisatie: Heers

Totale projectkost: 100 000,00 euro

Leadersteun: 65 000,00 euro

Het tanende dorpsgevoel komt enerzijds door de snelle vergrijzing van de streek. Anderzijds is Heers gunstig gelegen aan de E40 waardoor de bebouwing in de dorpjes sterk toeneemt. Nieuwe inwoners zijn vaak niet of nauwelijks op de hoogte van dorpsgebruiken en -tradities. Dit Leaderproject streeft naar het verbeteren van de leefbaarheid van kleine dorpskernen zodat hun eigenheid en identiteit bewaard blijft. Leefbaarheid is ten eerste het creëren van een aantrekkelijke omgeving. Ten tweede betekent het ook het bevorderen van een harmonieus samenleven. Ten derde beoogt leefbaarheid het scheppen van economische, sociale en culturele randvoorwaarden die de bevolking de mogelijkheid geven zich te ontplooiën. Betrokkenheid en participatie van mensen is een belangrijke rode draad in het versterken van de leefbaarheid.

Om op deze behoefte in te spelen stuurt de gemeente een dorpsconciërge-team op pad. Dit team heeft zowel een onderhouds- als een contactfunctie. In de dorpskernen zijn er tal van kleine klusjes, zoals het opruimen van zwerfvuil, die het dorpssteam opknapt. Daarnaast heeft het team een belangrijke sociale functie. Het dorpssteam dient als eerste aanspreekpunt voor bewoners om kleine defecten of andere bekommernissen door te geven aan het gemeentebestuur. Het dorpssteam zorgt enerzijds voor een mooie en aangename leefomgeving en anderzijds voor een vertrouwd gezicht van de gemeente in de straat.

Naast het dorpsconciërge-team zijn er ook een aantal leefbaarheidsacties gerealiseerd. Jarenlange tradities zoals oogstfeesten of de lokale ker-

mis geraakten stilaan in onbruik. De gemeente tracht met steun van Leader een impuls te geven door deze evenementen nieuw leven in te blazen en zo veel mogelijk bewoners actief te betrekken bij deze festiviteiten. Tot slot werden er banken geplaatst waar heel wat dorpsbewoners samenkomen om de laatste nieuwtjes te delen en gezellig te keuvelen. Deze banken blijken hét middel te zijn om nieuwe bewoners samen te brengen met bewoners die al van kindsbeen af in deze dorpjes wonen.

Het succes van dit project laat zich duidelijk voelen. Er zijn intussen al heel wat burgers bereid gevonden om een burgeraanvulling op het dorpsconciërge-team te vormen. Ze ruimen zelf zwerfvuil op of geven door waar de dorpssteams bepaalde klusjes kunnen uitvoeren. Ook de leefbaarheidsacties zijn katalysatoren voor de oprichting van verschillende dorpsraden. Deze verenigingen staan op hun beurt in voor het organiseren van een jaarlijkse kerstmarkt, een 'versier het dorp'-actie en tal van andere acties om de leefbaarheid te verhogen. De verschillende dorpjes zijn dus gewapend om hun eigenheid, karakter en identiteit te bewaren en verder te versterken.

Haspengouw

Margriet. Zorgburen voor ouderen in kleine plattelandswoonkernen

Ouderen blijven zo lang mogelijk thuis wonen, vaak in te groot geworden woningen die eens meerdere generaties herbergden. Deze oudere woningen zijn niet altijd uitgerust met hedendaags comfort en aangepaste voorzieningen voor ouderen zodat thuis blijven wonen geen evidentie is.

Promotor: Landelijke Thuiszorg vzw

Contactpersoon: Jeanine Vandormael, Remylaan 4b, 3018 Wijgmaal, 016/24 49 59, jvandormael@ons.be

Lokalisatie: Tongeren en Borgloon

Totale projectkost: 172 643,37 euro

Leadersteun: 112 218,19 euro

Naast de oudere en niet-aangepaste woningen stelt zich in de kleine geïsoleerde kernen het probleem van veréénzaming omdat senioren, veelal met een beperkte mobiliteit, voor voorzieningen afhankelijk van de grotere dorpen en stedelijke kernen. Bovendien is het vaak zo dat hun kinderen weggetrokken zijn uit de kleine kernen. Om aan deze situatie iets te doen werd het project zorgburen in het leven geroepen. De inspiratie kwam er naar aanleiding van een gelijksoortig project in Nederland. Zorgburen springen regelmatig binnen bij ouderen om een kopje koffie te drinken, de krant te lezen of de brievenbus leeg te maken. Het zijn kleine dingetjes die toch een wereld van verschil maken en waarvoor andere dienstverleners zoals de dokter of de poetsvrouw weinig of geen tijd hebben. Zorgburen vormen zo een aanvulling op het reeds bestaande dienstverleningsaanbod.

In heel wat kerkdorpen in Tongeren en Borgloon is men op zoek gegaan naar zowel enkele professionele zorgburen als vrijwilligers die deze taak op zich willen nemen. Advertenties, artikels in lokale bladen, contacten met overheidsinstanties, televisie- en radiospots, kracht noch moeite werd gespaard om zo veel mogelijk zorgburen met een hart voor senioren te vinden. Van zorgburen wordt ook verwacht dat ze eventuele problemen signaleren en ouderen kunnen doorverwijzen naar de daarvoor meest geschikte dienst.

Daarom zijn er verschillende vormingsmomenten georganiseerd om de zorgburen wegwijs te maken in het bestaande dienstverleningsaanbod.

De ouderen zijn dan ook van mening dat dit project goud waard is. Veel meer dan andere zorgverleners is een zorgbuur een vertrouwenspersoon waaraan ouderen mogelijke ongemakken of problemen durven te signaleren. Het is aan de zorgburen om deze behoeftes te detecteren en samen met de oudere na te gaan waar men terecht kan om bijvoorbeeld hulpmiddelen te voorzien in de badkamer zodat deze terug het nodige comfort biedt of om de strijk- of klusjesdienst in te schakelen.

De zorgbuur zorgt er met een wekelijks bezoekje en een goed gesprek niet enkel voor dat senioren hun sociaal isolement doorbreken. Het project toont ook aan dat door het inzetten van zorgburen het mogelijk is om senioren op een aangename en comfortabele manier langer thuis te laten wonen. De senioren rekenen er dan ook op dat de zorgburen ook na afloop van het project blijven langskomen.

Het landschap vertelt

Het Haspengouwse landschap wordt gekenmerkt door de vruchtbare bodem, het zacht glooiende reliëf, rivieren en open ruimtes. Bodem, reliëf en water zijn bepalend geweest voor het huidige landschap dat door het agrarische karakter, de beekvalleien en het erfgoed wordt gekarakteriseerd. Deze elementen bepalen niet alleen het landschap maar ook de streekidentiteit.

Promotor: Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren, Daaleindestraat 2, 3720 Kortesseem

Contactpersoon: An Digneffe, 011/31 38 98, an.digneffe@rlh.be

Lokalisatie: Bilzen, Tongeren, Borgloon en Riemst

Totale projectkost: 171 531,25 euro

Leadersteun: 111 495,31 euro

De kennis over de rijke cultuurgeschiedenis van Haspengouw en de daarmee samenhangende landschaps- en erfgoedwaarden gaat langzaam verloren en diende dus ontsloten te worden. Het Regionaal Landschap Haspengouwen Voeren heeft met het project 'Het landschap vertelt' actie ondernomen om het bestaande erfgoed begrijpbaar en beleefbaar te maken voor zowel inwoners van de streek als voor toeristen. De eerste stap brengt het boeiende Haspengouwse verleden in een verhaal samen. In samenwerking met het Centrum Agrarische Geschiedenis en lokale partners werd deze landschapsgeschiedenis van de laatste 200 jaar geconstrueerd. Er werd geopteerd om te werken rond vijf thema's: de structuur van het landschap, de landbouw, de infrastructuur, de industrie en de manier waarop de mens het landschap begrenst, vereert en namen geeft. De thema's werden gekoppeld aan volgende dorpen: Rijkhoven, Millen, Brustem, Borgloon en Widooie. Het wetenschappelijk onderzoek, aangevuld met gesprekken en interviews met bewoners en gebruikers van het Haspengouwse landschap, maakte het verhaal compleet.

Het landschapsverhaal werd vervolgens op verschillende manieren ontsloten. Enerzijds bundelde het Regionaal Landschap alle informatie in een onderzoeksrapport voor onder andere steden, gemeenten en heemkundige kringen.

Anderzijds dacht men ook aan de streekbewoners. Voor hen maakte het Regionaal Landschap een mooie en toegankelijke publicatie om ze bewust te maken van hun Haspengouws landschap. In combinatie hiermee ontwierp het Regionaal Landschap de klapcaravan. Deze caravan was het uithangbord voor een reizende tentoonstelling die de vijf bovenvernoemde dorpen aandeed. Het liet zowel inwoners van de streek als toeristen de mogelijkheid om in de gerestaureerde caravan oude foto's te ontdekken en verhalen van streekbewoners te beluisteren. Er werd ook telkens een activiteit uitgewerkt om op eigen houtje het landschap te ontdekken bijvoorbeeld via een fiets- of wandeltocht, een quiz of een fotozoektocht. Zowat 2000 mensen genoten van deze reizende tentoonstelling, hét bewijs dat het Haspengouws landschap heel wat boeiends te vertellen heeft!

Haspengouw

Educatief Haspengouw

De landbouwsector is in grote mate de vormgever van het platteland en het landschap dat door de recreant zo zeer gewaardeerd wordt. Daarnaast vormt de sector een belangrijk, doch vaak vergeten, onderdeel van het dagelijkse leven als producent van ons voedsel.

Promotor: Boerenbond Projecten vzw, Diestsevest 40, 3000 Leuven

Contactpersoon: Dorien Verrecht, 011/30 37 13, dorien.verrecht@landelijkegilden.be

Lokalisatie: Volledige Leadergebied

Totale projectkost: 92 400,00 euro

Leadersteun: 60 060,00 euro

Door de gewijzigde voedingsgewoonten is de afstand tussen landbouwer en consument erg groot geworden. Tegelijk dringt de samenleving nieuwe eisen op aan de land- en tuinbouw. Denk daarbij maar aan de grotere aandacht voor dier-, natuur- en milieuvriendelijke productiemethoden of een grotere transparantie met betrekking tot het productieproces. Plattelandseducatie is dé manier om de gapende kloof tussen de voedselproducent en de consument te verkleinen. Omdat jongeren steeds meer vervreemden van het platteland en de landbouw in het algemeen, vormen ze een belangrijke doelgroep voor plattelandseducatie.

‘Educatief Haspengouw’ heeft daarom een netwerk van 33 land- en tuinbouwbedrijven, ook wel nabijheidsboederijen genoemd, uitgebouwd. Klassen kunnen er op bezoek komen om op een positieve manier kennis te maken met de sector. Ondanks dit netwerk bleek het niet evident dat leraren de stap zetten naar een landbouwbedrijf. Reden hiervoor was het ontbreken van kennis en educatief materiaal om lessen uit te bouwen rond landbouw. Hoewel landbouwers met veel passie uitleg willen geven over hun werk bleek ook daar nood aan een houvast wanneer klassen op bezoek komen. De oplossing voor dit euvel is tweeledig. Binnen het project werden er drie educatieve brochures voor leerkrachten, één voor iedere graad, ontwikkeld. Hier vinden leerkrachten didacti-

sche tips, impulsen voor de voor- en nawerking in de klas en informatiefiches over de streek en over de verschillende landbouwsectoren. Daarnaast werden er verschillende vormingen gegeven voor landbouwers en leraren om de leerstof op een aangename manier aan de leerlingen over te kunnen brengen. Om de kwaliteit van de nabijheidsboederijen te garanderen werd er ook een kwaliteitslabel ontwikkeld voor de deelnemende bedrijven.

Als klap op de vuurpijl werd er ook nog een educatieve mobiel ontwikkeld. Deze mobiel staat gratis ter beschikking van de basisscholen in het Leadergebied en is een rijdende tentoonstelling met 24 houten spelmodules over de land- en tuinbouw. Zo kunnen kinderen op een speelse manier landbouwmachines verbinden met hun juiste werking, leren hoe men hooibalen stapelt of appelsen sorteert.

Naar een ontsluiting van lokale erfgoedschatten

Tongeren wordt door het grote publiek automatisch gelinkt aan de Basiliek, Ambiorix en het Begijnhof. Tongeren telt 16 deelgemeenten die ook rijk zijn aan heel wat verborgen erfgoedschatten. Het doel van dit project was dan ook deze waardevolle elementen in de kijker te zetten.

Promotor: Erfgoedcel Tongeren, Maastrichterstraat 10, 3700 Tongeren

Contactpersoon: Stefanie Sfingopoulos, 012/80 00 88, stefanie.sfingopoulos@stadttongeren.be

Lokalisatie: De Tongerse deelgemeenten Nerem, Mal, Sluizen, Vreeren en s’Herenelderen

Totale projectkost: 37 920,00 euro

Leadersteun: 24 648,00 euro

Niet enkel bezoekers en toeristen, maar ook de lokale bewoners zijn doorgaans niet meer op de hoogte van de prachtige objecten en verhalen die achter de gevels schuilgaan of in het landschap verborgen zijn. Het uitgangspunt is om lokale erfgoedschatten te ontdekken en te beleven op een actieve en laagdrempelige manier. Om de betrokkenheid van lokale inwoners bij de ontsluiting van het rijke erfgoed te stimuleren, is het zaak om hen te prikkelen en correct te informeren. Het mag dan ook duidelijk zijn dat dit project in de eerste plaats een sociaal doel heeft. Sensibilisering omtrent erfgoed houdt in bewoners bewust te maken over het beheer en vooral het behoud van deze erfgoedschatten. Dit moet een aanzet zijn om het samenhangingsgevoel in de dorpskernen rond Tongeren te versterken. Extra toerisme is een bijkomend doel.

Om deze doelstellingen te verwezenlijken heeft de Tongerse erfgoedcel gopteerd om via duurzame informatiezuilen gegevens omtrent kenmerkende elementen van het roerend, onroerend en immaterieel erfgoed bekend te maken. De thema’s werden in overleg met het Provinciaal Centrum voor Cultureel Erfgoed uitgekozen en beschikken daarom ook over een duidelijke bovenlokale uitstraling. Daarnaast heeft de Erfgoedcel al een eerste stap gezet om de lokale bevolking te confronteren met het lokale erfgoed. Er werden persoonlijke gesprekken gevoerd met

bewoners en gepeild naar belangrijke erfgoedschatten van hun dorp en de bijhorende verhalen. Deze informatie werd gebruikt voor de teksten op de infozuilen en de brochure.

In elk van de geselecteerde kerkdorpen zijn er ondertussen twee zuilen geplaatst waarvan telkens een vaste en een mobiele variant. De vaste zuil is op een centrale en goed herkenbare locatie ingeplant en geeft de karakteristieken van het aanwezige erfgoed van het dorp in kwestie weer. De mobiele zuilen bevatten eveneens informatie over het lokale erfgoed, maar deze kan worden aangepast in functie van wisselende thema’s. Daarnaast kunnen de zuilen geplaatst worden aan bestaande routestructuren zoals fietsroutes of wandelpaden.

Bij de inhuldiging werden alle dorpsbewoners uitgenodigd om een fietstocht langsheen de infozuilen te maken. Deze tocht, begeleid door een gids, werd feestelijk afgesloten met een receptie voor alle aanwezigen.

Haspengouw

Voeren op weg

Trage wegen zijn wegen en paden voor traag, niet-gemotoriseerd verkeer, uitgezonderd landbouwvoertuigen. Voeren bezit nog een redelijk intact trage wegenpatrimonium en de daarbij horende erfgoedwaarden. Deze bepalen mee de regio-identiteit van de Voerstreek.

Promotor: Gemeente Voeren, Gemeenteplein 1, 3798 Voeren

Contactpersoon: Judith Voets, 043/81 99 42, judith.voets@devoor.be

Lokalisatie: Gemeente Voeren

Totale projectkost: 116 000,00 euro

Leadersteun: 75 400,00 euro

De typische veldweggetjes, bospaden en de opmerkelijke erfgoedelementen zoals waterbronnetjes, restanten van oude groeves, boomgaarden en waardevolle bomen en hagen vertellen allemaal hun eigen verhaal over de lokale geschiedenis. De hoofddoelstelling van dit project was dit erfgoed toegankelijk te maken. Om dit te bewerkstelligen was het eerst nodig om alle trage wegen in kaart te brengen. Hiervoor heeft men zich gebaseerd op oud kaartmateriaal zoals de Atlas der Buurtwegen (1841-1845), de Ferriskaart en oude topografische kaarten van de streek. Deze inventarisatie ging gepaard met vormingsmomenten waarbij vrijwilligers meewerkten om de theoretische toestand op het terrein te controleren. Dit alles heeft geleid tot een kaart die de toegankelijke, ontoegankelijke en verdwenen wegen toont.

De lokale bevolking is vervolgens met deze 'werkkaart' aan de slag gegaan. Er zijn infoavonden georganiseerd waarbij het grote publiek suggesties, advies of opmerkingen kon formuleren met betrekking tot trage wegen. Deze informatie is gebundeld en voorgesteld tijdens synthesevergaderingen. Op basis hiervan is er een advies geformuleerd met de te nemen maatregelen voor iedere trage weg in Voeren. Er zijn in totaal 11 van zulke avonden georganiseerd. Hét bewijs dat er heel wat interesse en waardering bestaat bij de lokale bevolking voor dit culturele erfgoed.

Daarnaast heeft men ook tal van acties ondernomen. Zo zijn er op vijf verschillende locaties wegen hersteld, informatiebordjes of bewegwijzering geplaatst, of draaipoortjes geïnstalleerd. In overleg met landbouwers worden er ook na afloop van het project herstelmaatregelen uitgevoerd. Tegelijkertijd is er een brochure ontwikkeld over trage wegen in Voeren. Een prachtige kaart maakt duidelijk waar de trage wegen gelegen zijn en geven ook een woordje uitleg over de belangrijkste erfgoedelementen van de streek. Hier wordt ook duidelijk dat het project een meerwaarde geeft aan de bestaande routestructuren.

Tijdens een heus slotevenement voor alle inwoners van Voeren zijn de projectresultaten uit de doeken gedaan. Er is een eindrapport voorgesteld dat de beleidsmakers moet aanzetten om ook na afloop van dit project te blijven investeren in de herwaardering van trage wegen.

Streekproductenwinkel stroopfabriek Borgloon

Streekproducten worden almaar populairder bij het brede publiek. Lekkere en gezonde producten uit de buurt geven een zeker vertrouwen aan de consument. Haspengouw is een streek die tal van eigen producten voortbrengt.

Promotor: Vzw De Wroeter Arbeidscentrum, Sint Rochusstraat 8, 3720 Kortesseem

Contactpersoon: Ludo Lathouwers, 011/37 52 92, ludo.lathouwers@dewroeter.be

Lokalisatie: Stationsstraat 54, 3840 Borgloon

Totale projectkost: 328 927,27 euro

Leadersteun: 213 802,73 euro

Er is niet alleen het fruit, maar ook tal van afgeleide producten zoals stroop, confituren, wijnen, bieren, fruitsappen ... en nog zoveel meer. Ondanks al dit lekkers bestonden er haast geen locaties waar zowel streekbewoners als toeristen terecht konden om deze producten te kopen. De oude stoomstroopfabriek in Borgloon vormt een prachtige setting om een streekproductenwinkel uit te bouwen. De stad ligt in het hart van de fruitstreek en is de bakermat van stroop. De portierswoning is gelegen op de fabriekssite en is, dankzij dit project, omgetoverd tot een prachtige streekproductenwinkel met een terras waar bezoekers van de stoomstroopfabriek terecht kunnen voor een overheerlijke stroopwafel.

Vooraleer het zover kwam, drongen de nodige verbouwingswerken zich op. Nutsvoorzieningen werden vervangen, muren werden opnieuw bepleisterd, er kwamen tegeltjes of een likje verf tegen de muren. Vervolgens werd er een winkel en een keuken ingericht. Tijdens de stroopfeesten in het voorjaar van 2009 werd de streekproductenwinkel officieel geopend.

De uitbating van de winkel is in handen van medewerkers van Arbeidscentrum De Wroeter en draait ondertussen op volle toeren. Het gamma is uitgebreid met producten van Oxfam-wereldwinkel en van 'Puur Limburg'. Daarnaast is er ook een speciaal wafelijzer gekocht om stroop-

wafels te maken. Deze wafeltjes worden verpakt en verkocht of kunnen warm gegeten worden op het terras. Het deeg wordt door een plaatselijke bakker gemaakt zodat de stroopwafeltjes volledig van Limburgse bodem zijn.

De populariteit van de stoomstroopfabriek heeft als gevolg dat ook de streekproductenwinkel een groot succes kent. In die mate zelfs dat er een tent voorzien is om het terras te overdekken. Op die manier is het mogelijk om ook bij een typisch Belgisch regenweertje te genieten van heerlijke Loonse stroop bij de pannenkoek.

Haspengouw

Ontwikkeling toeristische producten in het kader van mergel

In de omgeving van Riemst zorgt het gele mergelgesteente voor een prachtig glooiend landschap. Onder dit landschap tref je een indrukwekkend doolhof aan van zo'n 300 kilometer gangen en grotten. Al van voor de vijftiende eeuw worden er mergelblokken ontgonnen. Niet onlogisch dat Riemst vergroeid is met dit zachte gesteente.

Promotor: Toerisme Limburg vzw, Universiteitslaan 3, 3500 Hasselt

Contactpersoon: Veerle Cops, 011/30 55 61, vcops@limburg.be

Lokalisatie: Gemeente Riemst

Totale projectkost: 110 000,00 euro

Leadersteun: 71 500,00 euro

Desondanks is mergel niet altijd voldoende uitgespeeld als toeristische troef. Toerisme Limburg zag de kans schoon om hier iets aan te doen. Door mergel beleefbaar te maken, is het mogelijk om de streek nog sterker uit te spelen vanuit toeristisch oogpunt.

Een eerste stap in dit proces is het zichtbaar maken van de rijkdom die Riemst onder de aardkorst bezit. Het ellenlange gangenstelsel dat is uitgehouwen, is omwille van stabiliteit en privébezit niet overal toegankelijk voor toeristen. De spotter biedt hiervoor echter de oplossing. Het is een interactieve periscoop die je een blik gunt, net alsof je zelf in de mergelgrotten staat. Daarnaast speelt de spotter ook nog filmpjes af over de ontginning van mergel, de ingestorte mergelberg 'de Roosburg' en de mooiste plekjes van Riemst. De spotter zorgt ervoor dat de grotheleving naar boven en naar buiten wordt gebracht, tot bij de toerist.

Op enkele plaatsen in Riemst is het toch mogelijk om ook een bezoekje te brengen aan de grotten zelf. De grotingang in Kanne was toe aan een opknapbeurt en van de gelegenheid werd ook gebruikgemaakt om een infobord en enkele rustbanken te plaatsen. Deze verstrekken de toeristen duidelijke informatie over het mergelland. Bij deze verfraaiingswerken is ook de toegangspoort tot de grotten onder handen genomen. Hierbij is

rekening gehouden met de bewoners van de grotten. Omwille van de ideale temperatuur van om en bij de 12°C zijn de mergelgrotten in Limburg immers één van de voornaamste overwinteringsplaatsen voor vleermuizen in West-Europa. De ingang is dus niet volledig dichtgetimmerd maar het is een poort met spijlen waardoor de vleermuizen gemakkelijk af en aan kunnen vliegen.

Om het mergellandschap nog beter te ontsluiten zijn er ook mergelwandelroutes uitgestippeld. Hierbij gaat er ook veel aandacht uit naar streekproducten die zeer typerend zijn voor het mergelland. Denk hierbij aan grotchampignons, witloof, grottenkaas en zelfs grottenbier. Deze wandelingen zijn voorzien van een startbord, een volledige bewegwijzering en inkleding.

Naast deze terreinacties is er ook een informatieve folder ontworpen om het mergelland te promoten bij het grote publiek. Het volledig toeristisch mergelaanbod in zakformaat, perfect om een dagje te plannen in Zuid-Limburg. Het rijke mergelaanbod zorgt er dan ook voor dat Haspengouw een bijkomende troef heeft om het toeristen volledig naar hun zin te maken.

Projecten

Onderstaande projecten zijn momenteel in uitvoering:

Plaatselijke Groep Kempen en Maasland	(co)Promotor(en)	Beschrijving	Projectkost	Leadersteun
Maatregel 1. Actieve natuur- en landschapszorg en ontsluiting				
Samenwerken rond bestrijden invasieve exoten	* Regionaal Landschap Lage Kempen * RLKM, Lisro, agrobedrijfshulp vzw, agroaanneming CBVA, VLM	Het Regionaal Landschap Lage Kempen bestrijdt exotische soorten, zet hier rond een overleg-platform op, verzorgt de nazorg en voorziet extra opleiding en communicatie.	€ 458 490	€ 298 018,5
Schapenbegrazing: duurzaam landschapsbeheer?!	* Gemeente Meeuwen-Gruitrode * Landbouwraad gemeente Bocholt, ANB	De gemeente Meeuwen-Gruitrode start een gerichte en extensieve schapenbegrazingswerking op en onderzoekt hoe landbouw kan ingeschakeld worden in het lokaal natuur- en bosbeheer.	€ 145 500	€ 94 575
Maatregel 2. Duurzame ontwikkeling van de regio door het verkleinen van de kloof tussen landbouwer en plattelandsgebruikers				
Verrassend platteland, buitengewoon beleefbaar	* Provincie Limburg * BB projecten	De Provincie Limburg wil de kloof tussen hoeve- en streekproducent en plattelandsgebruiker verkleinen door het stimuleren van landbouwverbreding, extra sensibilisering en het stimuleren van ruraal ondernemerschap.	€ 154 000	€ 100 100
Plattelandseducatief netwerk Kempen-Maasland (II)	* BB projecten vzw * Breughelhoeve vzw, stad Peer, BB Consult	De Breughelhoeve breidt haar aanbod inzake landelijk toerisme, plattelandseducatie en -ontwikkeling uit en zet verder in op hippische activiteiten.	€ 462 943,93	€ 300 913,6
Maatregel 3. Verhogen en versterken van de sociale leefbaarheid op het platteland				
Regionaal Netwerk Kraamzorg. Wegwijs van kinders tot kleuterklas	* Landelijke Thuiszorg	Landelijke Thuiszorg wil met dit project een grotere samenwerking bereiken tussen alle welzijns- en gezondheidsorganisaties in het veld en poogt zo jonge (toekomstige) ouders beter te bereiken. Hiernaast worden er laagdrempelige groepsactiviteiten voor ouders georganiseerd om het geloof en vertrouwen in eigen capaciteiten te verhogen.	€ 165 365,25	€ 107 487,41
Zorgmobiel	* Vzw Groep MSI	Groep MSI vzw onderzoekt hoe er betaalbaar en aangepast vervoer voorzien kan worden voor minder mobiele personen op het platteland.	€ 157 063	€ 102 090,5
Ergotherapeutische begeleiding voor ouderen	* CM Limburg	CM Limburg wil ook een ergotherapeutisch programma aanbieden nadat mensen uit het ziekenhuis ontslagen zijn en het gebruik van de kennis van hulpmiddelen verhogen bij deze doelgroep. Daarnaast wil het ook inzetten op valpreventie.	€ 119 157,55	€ 77 452,51
Polyvalent Sport- en Recreatieplein Fierkant	* BC Sint-Elisabeth	Begeleidingscentrum Sint-Elisabeth wil de sportiviteit van haar zorggebruikers verhogen door de aanleg van een multifunctioneel recreatief plein. De promotor zet daarnaast ook in op een buurtwerking samen met de omliggende verenigingen en scholen.	€ 61 710	€ 38 000
Maatregel 4. Stimuleren van duurzaam toerisme				
Optimalisatiefunctie en ontwikkeling van toeristische belevings- en marketingelementen in het kader van plattelandstoerisme	* Breughelhoeve vzw * Toerisme Limburg, stad Peer	Breughelhoeve wil de toeristische slagkracht van de regio verhogen door de creatie van nieuwe belevingselementen binnen het reeds uitgerolde plattelandstoerisme. Zo wordt er een info-punt opgezet, wordt het marketingconcept van landelijk toerisme verder aangescherpt en worden er nieuwe toeristische bezoekmogelijkheden en routes opgezet.	€ 345 634,91	€ 224 662,69

Plaatselijke Groep Haspengouw	(co)Promotor(en)	Beschrijving	Projectkost	Leadersteun
Maatregel 1. Actieve natuur- en landschapszorg bewerkstelligen				
Mensen en soorten als ambassadeurs voor biodiversiteit	* Natuurpunt Limburg vzw * Nationale Boomgaardenstichting, Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren, Natuurpunt beheer	Natuurpunt wil via gerichte en laagdrempelige activiteiten de lokale bevolking betrekken bij de natuurgebieden, zeldzame soorten en natuur op het platteland.	€ 520 453,08	€ 338 294,5
Maatregel 2. Het verhogen en versterken van de leefbaarheid van plattelandsdorpen				
Gebiedsmanagement	* Provincie Limburg	De provincie Limburg ondersteunt en begeleidt gemeenten in de ontwikkeling van een detail-handelsbeleid.	€ 82 500	€ 53 625
Dorpsmanagement in Tongerse dorpen. Integraal werken met aandacht voor maatschappelijke kwetsbaarheid	* Stad Tongeren	Het stadsbestuur van Tongeren verhoogt de zelfredzaamheid van de Tongerse dorpen, verbetert de fysieke leefbaarheid door o.a. de inzet van sociale economie en scherpt de bestaande dienstverlening aan.	€ 231 010	€ 150 165,5
De mooiste dorpen van Haspengouw	* Provinciale Hogeschool Limburg	De Provinciale Hogeschool Limburg engageert zowel bewoners als ambtenaren in het bewaken van de typische Haspengouwse streekidentiteit.	€ 148 585	€ 96580,25
Zorgmobiel	* Vzw Groep MSI	Groep MSI vzw onderzoekt hoe er betaalbaar en aangepast vervoer voorzien kan worden voor minder mobiele personen op het platteland.	€ 157 063	€ 102 090,95
Gemeenschapsinfrastructuur verlevendigd	* Gemeente Riemst	De gemeente Riemst stelt in samenspraak met haar bewoners een bestemmingsvisie op voor de publieke ruimtes en start met de implementatie op twee specifieke pilootplekken.	€ 86 000	€ 55 900
Ssss(stilte)! Haspengouw spreekt!	* Kasteel Mariagaarde vzw	Kasteel Mariagaarde treedt in dialoog met de Haspengouwers over de streekidentiteit. Deze dialoog resulteert daarop in een kunstwerk.	€ 111 000	€ 72 150
Maatregel 3. Erfgoedzorg en versterking van de regio-identiteit				
Een landschap van museumkerkdorpen	* Gemeente Riemst	De gemeente Riemst stelt de collectie van Pa Spits open en werkt aan de opwaardering van de kerken in de gemeente.	€ 39 415	€ 25 415
De Kluis van Vrijhern herbeleefd	* Gemeentebestuur Hoeselt * Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren, OCMW Hoeselt	Het gemeentebestuur wil de erfenis van de Kluis materieel en immaterieel bewaren voor de volgende generaties.	€ 282 000	€ 183 300
De culturele smaak van een natuurlijk kasteel	* Kasteel Mariagaarde vzw	Kasteel Mariagaarde Hoepertingen zet met dit project in op erfgoedtoerisme, eigen streekproducten en de uitwerking van recreatieve en educatieve units.	€ 99 500	€ 64 675
Klein historisch erfgoed in de kijker	* Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren vzw	Het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren verhoogt zowel de fysieke als de kennisgerelateerde toegankelijkheid van kleine cultuurhistorische erfgoedelementen. Daarnaast werkt deze promotor ook aan de instandhouding en opwaardering van deze elementen.	€ 108 900	€ 70 785
Maatregel 4. Stimuleren van duurzaam toerisme				
Wandelen als streekproduct	* Toerisme Limburg vzw * Gemeente Gingelom, stad Sint-Truiden, stad Bilzen, gemeente Heers	Het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren voegt een nieuwe dimensie toe aan het Haspengouwse wandelproduct door het creëren en promoten van nieuwe wandelproducten. Hiernaast zet deze promotor ook in op de monitoring en de kwaliteitsverhoging van bestaande producten.	€ 505 520,39	€ 328 588,25
Toeristische ontsluiting van het rijke Haspengouwse verleden	* Breughelhoeve vzw * Toerisme Limburg, stad Peer	Toerisme Limburg werkt aan de verdere ontsluiting van de tumuli in Gingelom, de Burchtruïne Jonckholt in Bilzen, de Burcht van Brustem en de kerk van Veulen in Heers.	€ 199 966,24	€ 129 978,51

De slagkracht van
plattelandsontwikkeling
via projectrealisaties.

Colofon

Uitgave:

De deputatie: Marc Vandeput,
Ludwig Vandenhove, Igor Philtjens,
Frank Smeets, Jean-Paul Peuskens en
Inge Moors, provinciegriffier, in opdracht van de
interlokale vereniging Plaatselijke Groep Leader
Haspengouw en de interlokale vereniging
Plaatselijke Groep Leader Kempen-Maasland.

Verantwoordelijke uitgever:

Bruno Bamps, directeur Afdeling Economie en
internationale samenwerking, Directie Ruimte,
Provincie Limburg, Universiteitslaan 1, 3500
Hasselt.

Redactie:

Koen Dirix
Leadercoördinator
Provincie Limburg
Directie Ruimte, Dienst Landbouw en Platteland
tel. 011/23 74 18
leader@limburg.be

Fotografie:

© Robin Reynders, Eddy Daniels,
de projectpromotoren

Realisatie:

www.impulscommunicatie.be

Met dank aan de projectpromotoren voor het
aanleveren van tekst- en fotomateriaal.

Wettelijk depotnummer:

D/2012/5857/58

Europees Landbouwfonds voor
plattelandontwikkeling. Europa
investeert in zijn platteland.

